دیمانە لەگەڵ ئیبراهیم عەلیزادە.....

٢٠٠٩-٠٤-٠٣

برایم عەلیزادە: شانۆگەریی دبلۆماسیەتی ئێرانی بەرامبەر هەرێمی کوردستان تا ئێستا بەقەدەر نووکە دەرزییەک ئیمتیازی بۆ لایەنی کوردستانی عێراق لێنەکەوتوەتەوە.

دیمانە : ئاسۆ عوسمان

پەیوەندی ئێمە و یەکێتی نیشتمانی کوردستان کە مەقەراتی ناوەندی ئێمە لە ناوچەی نفوزی ئەواندا جێگیرە چارەنووسی ئەو پەیوەندییە تەنیا لە دبلۆماسی ئێران و حکومەتی هەرێمدا دیاری ناکرێ، ئێمە چاوەروانی شتێکی خراپ لە دژی خۆمان لەو پەیوەندیە دا ناکەین.

برایم عەلیزادە: سکرتێری سازمانی کوردستانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ـ کۆمەڵە، پێی وایە لەئەگەری دانوستانی ئێران و ئەمریکا وەک سیاسەتی هەمیشەی ئەمریکا بەرژەوەندی خەڵکی ئێران ڕەچاو ناکا و کوردستانی ڕۆژهەڵاتیش کە ئێستا کراوەتە بەشێک لە ئێران هیچ بەرژەوەندییەکی نەبووە نە لە سیاسەتی پێشوی بۆش نە لە سیاسەتی تازەی ئۆباما، هەروەک و بەتوندی ئەو هەنگاوەی ئیدارەی نوێی ئۆبامای مەحکوم کرد کە ڕێکخراوی پژاکی خستۆتە نێو لیستی ڕەشەوە، لەبەرامبەر دوودڵی و نیگەرانییەکانی هەرێمی کوردستان عەلیزادە، دەڵێت بە پێی مەنتقی عەقڵی سەلیم نابێت ئەوان بە هۆی هاتنی ئوباماوە بکەونە بەرەی دژبە ئەمریکاوە، پییان وابێ لە ریگەی دبلوماسیەکی لاوازەوە دەتوانن زەختێک بخەنە سەر ئەمریکاوە. بە تایبەت کە تاکو ئێستاش هیچ نیشانەیەک لە گۆرانکارییەکی جیدی لە سیاسەتی ئەمریکادا بەرامبەر بە ئێران و عێراق دەرنەکەوتووە. ئەمەی کە لە خوارەوە دەیخوێننەوە دەقی ئەو گفتوگۆیەیی بەڕیز برایمی عەلیزدەیە.

ئاسۆ: سەرکەوتنی "باراک ئۆباما" لە لایەن جیهانی عەرەبی و ئیسلامیەوە، پێشوازییەکی گەرمی لێکراو و ئێرانیش وەک یەکێک لە نەیارە کۆن و سەرسەختەکانی ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست پێشوازیان لە دۆڕاندنی کۆمارییەکان کرد و بەجۆرێک خۆشحاڵبوون بەو گۆڕانەی لە ئەمریکاوە دەستی پێکردووە، پرسیارێک کە لێرەدا دێتە پێش ئەوەیە هاتنی"ئۆباما" دەتوانێت چ گۆڕانکارییەک بکات لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، ئەو گۆڕانکاریانەش تا چەند بەسودی گەلانی ژێردەستە تەواو دەبێت؟

برایم عەلیزادە: ئەو خۆشحالی دەربرین و شایەلۆغانە لەوانەیە بۆم یا ئەو دەولەت لە جیگای خۆی بێت بەلام بە نیسبەت چینی چەوساوە و خەلکی ستەملێکراو و جەماوەری تینوی ئازادی لە هەر شوێنێک بوو بێ، واقیع بینانە نییە. بۆ ئەوەی واقعیەتی ئەو بۆچونە زیاتر روون بێتەوە پێویستە باسێکی گشتی تر بکرێ لەسەر جێگا و شوێنی هاتنە سەرکاری ئۆباما لە سیستمی سیاسی ئەمریکادا .

دوو تایبەتمەندی کە لە هاتنە سەکاری ئۆبامادا بەدی دەکرێ یەکیان ئەوەیە کە رەش پێستێک توانیویەتی ببێتە سەرۆک کۆماری ئامریکا، ئەو رووداوە لە وڵاتێکدا کە پێشینەیەکی دوور و درێژی لە پێشلکردی مافی مەدەنی رەشپێستەکاندا بووە، تا رادەیەک گرینگە. سیاسەتی ئۆباما لە گەڵ بوش بەرامبەر بە کێشەکانی ناوخۆ و دەروەی ئامریکا جیاوازی هەبێ یان نەبێ، هەر ئەوە خۆی لە خۆیدا کەش و هەوایەکی کۆمەڵایەتی لەبارتر بۆ پاشەکشە کردن بە هەستی دواکەوتووانەی رەگەز پەرەستی لەو وڵاتەدا پێک دێنێ. تایبەتمەندی دووهەم ئەوەیە کە لەگەڵ ئەوەشدا کە جورج بوش و هاوکارانی لە دەزگای رێبەرایەتی ئامریکادا نەک هەر نوێنەری سیاسەتی نەریتی کۆماریخوازەکان بوون، بەڵکوو لە ناو ئەوانیشدا رەوتێکی تایبەتییان نوێنەرایەتی دەکرد کە بە رەوتی نێئوکۆنسرواتیو دەناسرا. ئەو رەوتە لەماوەی هەشت ساڵی رابردوودا پێگەی لە ناو ئەمریکا گەلێک لاواز بووە و لە ئاستی ناوخۆییدا خەڵکی لە دەسەلات نارازی تر کردبوو. بە جۆرێک کە ئەگەر تەنانەت لە کێبرکێی هەڵبژاردندا کۆماریخوازەکانیش بهاتبانە سەرکار، چارەیان نەبوو جگە لەوەی کە لە هەموو بابەتێکەوە بە سیاسەتی نێئوکانەکاندا بچنەوە. ئۆباما و تیمەکەشی ئەوەیان دەزانی هەر بۆیە لەسەر پێویستی گۆرانکاری پێیان دادەگرت و هەوڵیان دا بە بیرورای گشتی ئامریکا بڵێن کە ئەو گۆرانکارییە دەتوانێ لەسەر دەستی ئەوان جێبەجێ بێ.

سیاسەتی نێئوکانەکان لە دەزگای رێبەری ئامریکادا لە دوو تەوەرەی سەرەکیدا شکستی خواردبوو. لە تەوەرەی ناوخۆییدا سیاسەتیان بریتی بوو لە بەرەڵا کردنی بێ مەرجی کەرتی تایبەت بە خێراێەکی زیاتر لەچاو جاران لە هەموو بوارەکاندا، لابردنی هەموو ئەرکێک لەسەر شانی دەوڵەت بەتایبەت لە بواری خزمەتگوزارییەکاندا و رێگادانی موتڵەق بەوەی کە گۆیا نیزامی پرتێکە و لێکەی سەرمایەداری بەشێوەیەکی ئاسایی خۆی رەوتی ژیانی کۆمەڵگا تەنزیم بکات و ئێن. جی. ئۆ. کان لە هەر شوێنێک پێویست بێ لە جیاتی دەوڵەت ئەرکی خزمەت گوزاری گشتی جێ بە جێ کەن. ئەو سیاسەتە بە تەواوی شکستی خوارد و دیتمان کە ئابووری ئەمریکا تووشی کوشەندە ترین ئەزمەی ژیانی خۆی بووە بە جۆرێک کە دەوڵەت ناچار بوو بۆ ئەوەی پێش بە دارمانی ئابووری ئەو وەڵاتە بگرێ بە قەرز وەرگرتن لە دەرەوە و بە کەڵک وەرگرتن لە پاشەکەوتی ئەرزی ناوخۆ بچێت بە هانای بانکەکان و سیستەمی دارایی و پیشەسازییەوە.

لە سیاسەتی دەرەوەدا لە چەند ساڵ پێش هاتنە سەرکاری بووش و تیمەکەی ئەوان تێزەکانی خۆیان لە زانکۆکان و لە مێدیاکانی ئەمریکادا باس کردبوو، بە پێی ئەو تێزانە ئەوان لەسەر ئەو باوەر بوون کە زەمان بە قازانجی ئەمریکا ناچێتە پێش و نابێ فورسەتەکان لەدەس بچن. لە روانگەی ئەوانەوە ئەمریکا بۆ ئەوەی بتوانێ سەرکردایەتی جیهانێکی یەک جەمسەری بکات، پێویستە بەشێوەیەکی کاراتر و خێراتر تواناییەکانی نیزامی و ئابووری خۆی بۆ سەقامگیر کردنی دەسەلات لە ئاستی جیهانیدا بەکار بێنێ. هەر بۆیە لە سیاسەتەکانیاندا لە جیاتی هاوکاری لەگەڵ جەمسەرە لاوازترەکانی جیهان، وەکوو روسیا، یەکێتی ئۆروپا، چین ، پشت گوێیان دەخستن و رەوتێکی تاک رەوانەیان بە تایبەت رۆژهەڵاتی ناوەراست گرتە بەر. ئەو سیاسەتەش لە ئاستی جیهانیدا سەرکەوتنی بەدەست نەهێنا. ئەو راستیە روون بۆوە کە ئەمریکا بەبێ ئەوەی کە بەشی

شیاوی هەرکام لە ڕەکەبەرەکانی جیهانی و تەنانەت ناوچەیی خۆی بە تەواوی بەرەسمی بناسێ، ناتوانێ بەرژەوەندییەکانی خۆیشی دابین بکات.

جەوهەر و ناوەرۆکی سیاسەتی ئۆباما لە هەر دووکی ئەم بوارانەدا کە ئاماژەم پێکرد ئەوەیە کە پێش ئەوەی کە پاشەکشەیەکی نەخوازراویان بەسەردا بسەپێ، پێش ئەوەی کە تووشی هەزیمەت بن، خۆیان بە وشیاری و بە ئەسپایی و بە بەرنامەوە، یەک هەنگاو پاشەکشە بکەن، بۆ ئەوەی بتوانن لە شوێنێکی گونجاوتردا جێگا پێی خۆیان مەحکەم بکەن. ئۆباما و تیمەکەی دەرکی ئەوەیان کردوە کە ئەمریکا بە تەنیایی سەرکردایەتی جیهانی پێ ناکرێ. جیهان لە ڕاستیدا یەک جەمسەری نییە، بەڵکو چەند جەمسەرییە. زیادە ڕوویی لەم بابەتەوە لە ڕوانگای تیمەکەی ئۆباماوە جیهان بەرەو چارەنووسێکی نادیار دەبات.

بەڵام سەرەرای ئەو تایبەتمەندیانەی باسکران، سیستمی سیاسی ئەمریکا لەسەر بناغەی کۆمەڵێک موئەسەساتی جێکەوتوو دامەزراوە کە هەموویان لە خزمەت پاراستنی بەرژوەندییەکانی چینی سەرمایەداردان و هەر بۆ ئەمە پێک هاتوون. ئەو سیستمە بە گۆرینی ئەم یا ئەو سەرۆک کۆمار هەرگیز ئەو جیهەتی خۆی وون ناکات. پێویستی پاراستنی بەرژەوندی باڵای نیزامی سەرمایەداری لە ئەمریکا مەرج و چوارچێوەی هەر گۆرانکاری‌یێکە. پاش ئەو پێشەکییە دوور و درێژە بۆ وەڵامی پرسیارەکەتان دەتوانم بڵێم کە بەو پێیە خەڵکی بێبەش و ماف خوراو لە رۆژهەلاتی ناوەراست ئەگەر نەتوانن لەسەر حیسابی هێز و توانای واقعی خۆیان، لە سەر حیسابی خەباتی خۆیان دەسکەوتێک بەدەس بێنن، هیچ زەمانەتێک نییە بۆ ئەوەی سیاسەتی دەورەی ئۆباما لە چاو سیاسەتی دەورەی بووش بە سوودتر بێت بۆیان.

ئاسۆ: ئۆباما" تائێستا سیاسەتێکی ڕوونی بەرامبەر خەڵکی کوردستان دەرنەبڕیوە و لە بەرامبەریشدا باس لەجیهێشتنی لە عێراق،و گفتوگۆ و دانوستان لەگەڵ سوریا و ئێران دەکات، پێتان وایە سیاسەتی ئەمریکا دەتوانێت سەرکەوتوبێت لە دۆستایەتی لەگەڵ ئەو وڵاتانەی کە بەهەموو شێوەیەک گۆڕان و دیموکراسی ڕەتدەکەنەوە؟

عەلیزادە: کێشەی ئەمریکا لە رۆژهەڵاتی ناوەراست نە لە رابردودا و نە لە ئێستادا ئەوە نەبۆە و ئەوە نییە کە داخوا کام هەڵوێست دێموکراسی لێدەکەوێتەوە و کام هەڵوێست زیانی پێدەگەێنێ. دەوڵەتی ئەمریکا بە دەیان ساڵە لە سەرتاسەری جیهان وەکوو پشتگر و پشتیوانی دەوڵەتانی دیکتاتۆری ناسراوە. گۆرانکاری دێموکراتیک لە هەر وڵاتێک لەسەر ئەساسی ململانێیە ناوخۆییەکانی ئەو وڵاتە پێکهاتووە، جا ئەمریکا یان خۆی لەگەڵ گونجاندووە یان بەدژی بووە. ئەو دەوڵەتە بەرژەوەندی باڵای نەتەوەیی خۆی کە ئەویش لە رووی بەرژەوەندی چینی سەرمایەداری ئەو وڵاتەوە دیاری دەکرێ، ڕەچاو دەکات، دێموکراسیخوازی روکەشی تەبلیغاتی بۆ دابین بوونی ئەو بەرژەوەندیانەیە. ئەوان تا ئەو جێگایە خوازیاری گۆرانی دێموکراتیک لەو وڵاتانەن کە ئەو دێموکراسییە بەرەو رووی بەرژەوەندییەکانی ئەوان نەبێتەوە. کاتێک کە خەڵک بە کەڵک وەرگرتن هەر لەو دێموکراسییەی کە ئەوان دروشمەکەی دەدەن بەرامبەر بە خۆیان رابوەستن بە ئاگر و ئاسن وەڵامی دەدەنەوە.

ڕۆیشتنی هێزی ئامریکا له عێراق هەر له چوارچێوەی ئەو ڕێکەوتنەدا دەبێ که له دوایین مانگی دەسەڵاتی بووشدا ئیمزا کراوە. چاوەڕوانی هیچ گۆرانکارییەکی بەرچاو له سیاسەتی ئەمریکادا بەرانبەر به عێراق له کورت ماوەدا ناکرێ و ئەگەر ڕووداوەکانی ناوخۆی عێراقیش به ئاراستەی بەرژەوەندی ئەمریکادا نەچنه پێش له کاتی خۆیدا هێزیش بەکار دێنن. ئۆباما ناتوانێ و نایهەوێ ئەو هەمووە باجه دارایی و ئینسانییەی که دەوڵەتی ئەمریکا له عێراق داویەتی بەفیرۆ بدات. بەڵام نەک هەر له عێراق بەڵکو له کێشەکانی دیکەی ڕۆژهەڵاتی ناوەراستیشدا دەوڵەتی ئۆباما لەم دەورەیەدا هەوڵ دەدات که ڕای دەوڵەتانی گەورەی جیهانی، ڕوسیا، چین، یەکێتی ئۆرووپا، زیاتر لەبەرچاو بگرێ و له ئاستی ناوچەییشدا له دیپلوماسیدا بەرانبەر به دەوڵەتەکان کەمتر زمانی هەرەشه بەکار بێنێ.

دەوڵەتانی سوریا، ئێران، ئیسرائیل، تورکیا که دەوڵەتانی بەدەسەڵاتی ناوچەکەن هەموویان دەزانن که دەوڵەتی ئەمریکا بۆ بەرێوه بردنی سیاسەتەکانی خۆی له ڕۆژهەڵاتی ناوەراستدا پێویستی به ئەوان هەیه و هەر بۆیه هەوڵدەدەن هەرکامەیان لەو هەلومەرجه بۆ پاراستنی حکومەتەکانیان و بەرژەوەندییەکانی خۆیان کەڵک وەربگرن. لەم ململانێیەدا، لام وایه ئۆباما دەتوانێ کێشەکانی ئەمریکا لەگەڵ ئێران و سوریه تا ڕادەیەک هێور کاتەوه و لەم بابەتەوه شکستی سیاسەتەکانی بووش داپۆشێ. قازانجێک که ئەو سیاسەته دەتوانێ بۆ خەڵکی ئێران و بگره سوریاشی هەبێ ئەوەیه که کاری ئەو دەوڵەته و به تایبەت کۆماری ئیسلامی بۆ پاساو هێنانەوه بۆ پشت گوێ خستنی داخوازییەکانی خەڵک و هێرش بردنه سەر نەیارانی سیاسی خۆیان به بیانوی ئەوه که گویا هەرەشەی هێرشی ئەمریکایان بەسەرەوەیه دژوارتر دەکات .

ئاسۆ: ئۆباما" داوای دانوستان دەکات لەگەڵ کۆماری ئیسلامی ئێراندا، بەبڕوای ئێوه دانووستان لەگەڵ کۆماری ئیسلامی ئێران سەرکەوتن بەدەست دێنێت.

عەلیزادە: گوفتگۆی نیوان کۆماری ئیسلامی و دەولەتی ئەمریکا له کاناڵی نارەسمی و ژێر به ژێر له رابوردودا بەردەوام له جەریان دابۆه. نوینەرانی هەر دوو لا چەندەها جار به نەهێنی دانیشتنیان بووه. ئەو گوفتوگویانه له دەورەی شەری هەشت ساڵەی ئیران و عیراقدا تەنانەت جۆرێک له هاوکاری له بواری عەسکەریشی لێ کەوتەوه. پەیوەندی بازرگانیش ڕاستەوخۆ یان له ڕێگەی شەریکه گەلی واسیتەوه بەردەوام هەبووه. هەر له دەورەی حکومەتی "بووش " دوو دەور گوفتوگوی ڕەسمی له بەغدا کراوه. ڕووکەشی مەسەلەکه کێشەکانی ناوخۆی عێراق بوو بەڵام له ڕاستی مەبەستی هەموار کردنی ڕێگەی گوفتوگوی هەمەلایەنه بوو. ئەو دانیشتنانەش بێ ئاکام نەبوون و له هەرکامەیاندا "دانو ستانی" خۆی کراوه. دەوڵەتی ئێران زۆرترین کارئاسانی بۆ بەرێوەچوونی سیاسەتی ئەمریکا له ئەفغانستاندا کردوه. له "عێراق" ئەوه کۆماری ئیسلامی بوو که ڕێگای کۆشکی سپی به شیعەکانی توندرەوی دانیشتووی ئێران نیشاندا و گەلێک نموونەی دیکەی لەم بابەتەوه هەیه. ئەم دوو دەوڵەته هەم ناکۆکییان بووه و هەم هاوکاری، له جەرگەی وەها کێشمەکێشێکدا توانیویانه بەرژەوەندییەکانی خۆیان دابین بکەن. که وابێ نەفسی گفتوگۆ له نێوانی هەر دوو لا ڕووداوێکی تازه نیه. جیاوازیێک که هەیه ئەوەیه هەرەشه و شەری ووشه له بەینیاندا کەم بۆتەوه و ئوباما سیاسەتەکه به سەراحەتێکی زۆرترەوه بەیان دەکات و له

دەورەیەکیشدا ڕوو دەدەن کە دەوڵەتی ئەمریکا ناچارە تۆزێک نەرمی زۆرتر بە نیسبەت ئەو دەوڵەتانە بنوێنێ و ئیمتیازی زیاتریان پێبدات. بە هەموو ئەوانەشەوە ئەمە ڕەوتێک نییە کە بتوانێ بەخێرایی بچێتە پێش و سوریا و ئیران لە دوو دەوڵەتی نەیاری ئەمریکاوە ببن بە هاوپەیمانی. گۆرانکاریی لە پەیوەندییەکاندا بە عەمەلی وردە وردە دەبن.

هەڵبەت فاکتۆرێکی گەلێک گرینگ هەیە کە دەتوانێ ئەو ڕەوتە تووشی خەلەلی گەورە بکات، ئەویش گەشە کردنی خەباتی جەماوەری لە ئێرانە. ئەگەر ئەو وڵاتە جارێکی دیکە پێ بنێتەوە دەورەیەکی شۆڕشگێرانەوە، ئەوە حیسابەکانی هەر دوولا دەگۆڕێ و ئێستا قابلی پێشبینی نییە کە ڕەوتی ئاسایی کردنەوەی پەیوەندی نێوان ئەمریکا و ئێران لەو کاتەدا بە چ ئاراستەیەکدا دەڕوات. لە ساڵی ١٩٧٩ دا دیتمان کە چلۆن ئەمریکای هاوپەیمانی ڕژیمی" شا" ڕێگا خۆشکەر بوو بۆ هاتنە سەرکاری ڕژێمی ئیسلامی، چوونکە ئەوکات دەزگای ڕێبەریی ئامریکا لای وا بوو کە ئەو ڕژێمە تازەیە دەتوانێ ببێ بە سەنگەرێک بەرانبەر بە نفوزی یەکێتی سوڤیەت .

ئاسۆ: لەگەڵ خۆشحاڵبوونی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، بەڵام دوودڵی و گۆمان هەیە لە سیاسەتی "ئۆباما" لە بەرامبەر کورد، بە بۆچونی ئێوە تاچەند ئەم گۆمانانە لەجێگای خۆیدایەتی.

عەلیزادە : ئەو گومانە نەک هەر ئێستا لە جێگای خۆیەتی بەڵکو لە دەورەی دەسەڵاتی بووش و تیمەکەشیدا هەر دەبوایە هەبێ. ئەو بۆچوونە لەوە نییە کە گوایە ئەمریکا خۆی لە خۆیدا دژی گەلی کوردە. ئەو ڕاستییە لە هەڵسەنگاندنێکی واقعبینانەی ژێئۆپولتیکی ناوچەکەوە سەرچاوە دەگرێ. بۆ ئەمریکا لەبەرچاو گرتنی بەرژەوەندی دەوڵەتی تورکیا و دەوڵەتانی عەرەبی بەگشتی و دەوڵەتی مەرکەزی لە عێراق و هەروەها داهاتووی ئێران کە بەرەو کوێ بروات، ئەوانە ئەولەویەتی هەیە و ئەو ئەولەویەتانە لە گەل جەوهەری مافی دیاری کردنی چارەنوسی گەلی کورد، کە بریتیە لە مافی پێک هێنانی دەوڵەتی سەربەخۆ، ناتەبان. خەڵکی کوردستان لە مەیدانی دیپلۆماسیدا بە نیشاندانی مەزڵومیەتی خۆی ناتوانێ ئەو واقیعە بگۆڕێ. هیچ موجاملەیەک ناتوانێ ئەو ڕاستییە دابپۆشێ. لە ساڵی ١٩٩١ وە تا ئێستا سیاسەتی ئەمریکا ئەوە بووە کە کارتی کورد بۆ بەرژەوەندی خۆی لە عێراق و ناوچەکە بەکار بێنێ و لایەنی کوردی بۆ سازان و بۆ داشکاندنی داخوازییەکانی بخاتە ژێر زەختەوە. لە بەرامبەردا ئیمتیازی زۆر کەمی پێداون. هەربۆیە بە بروای من ئەو خۆشباوەری لە جێگای خۆی نەبوو .

ئاسۆ: ئەمڕۆ ئێران لەڕوی سەربازیی و تەکنەلۆجییەوە پێشکەوتنێکی زۆری بەخۆیەوە بینیوەو بەمەرج گفتوگۆ لەگەڵ ئەمریکییەکان وڵاتانی ڕۆژئاوا دەکات، مەرجە سەرکییەکانی ئێران ڕێگەدانییەتی بە وڵاتێکی خاوەن ئەتۆمی" وەک خۆیان دەڵێن لەبواری ئاشتیدا " مەرجی دووهەمیان ڕێگرتنە لەدەست تیوەردانی "ڕۆژئاوا" لەکاروباری ناوخۆی ئێران، پرسیارەکەی من ئەوەیە لەئەگەری ڕازیبونی ئەمریکا بەمەرجی دووهەمی کۆماریئیسلامی ئێران، چارەنوسی گەلی کورد لەکوردستانی ئێران چۆن دەبێت.

عەلیزادە : چارەنووسی گەلی کورد لە کوردستان ئێران بە سیاسەتی ئەمریکاوە گرێ نەدراوە. سیاسەتی ئەمریکا لە قۆناغێکی فەرزیدا دەتوانێ ڕێگر بێ بۆ مافی دیاریکردنی چارەنوسی گەلی کورد یان لە ئاستی بێ لایەن بێ و یان بیهەوێ بۆ مەبەستێکی تایبەت بەکاری بێنێ. بەڵام داهاتووی کوردستانی ئێران بەوەوە گرێ نەدراوە هەر وەکوو بۆ کوردستانی عێراقیش لام وایە

هەلومەرجێک کە لە ١٨ساڵی رابردوودا ئەو بەشە لە کوردوستان تێیدا بووە، ئاکامی بەرگرییەکە بەرامبەر بە رژیمی بەعس کردوویەتی. پروپاگەندەی ناڕەوا هەوڵی داوە ئەو بڕوا بەخۆیە لە خەڵکی کورد بستێنێتەوە کە دەتوانێ بە هێزی خۆی رزگار بێ. کوردستانی ئێران بۆ پشتیوانی و بەهاناوە هاتن چاوی بریوەتە هاوپشتی و هاوپەیمانی لەگەڵ خەڵکی چەوساوە و ستەملێکراو و هاوچارەنووسی خۆی لە هەموو ئێران. هەر بۆیە من بە داهاتووی ئەو خەباتە لە کوردستانی ئێران گەش بینم. دەستێوەردانی رۆژئاوا لە کاروباری ئێران تا ئێستا بە قازانجی کۆمەڵانی خەڵکی ئێران نەبووە. کۆماری ئیسلامی زیاتر کەڵکی لێ وەرگرتووە و تەمەنی درێژ کردووەتەوە. هەر لە شەری ئێران و عێراقەوە بگرە هەتا سیاسەتی "دیالۆگی رەخنە ئامێز" ی دەولەتانی ئۆروپایی و یان گەمارۆی ئابوریی و هەڕەشەی شەڕ و هێرشی نیزامی، هەمووی بەکردەوە خزمەتی بە مانەوەی ئەو رژیمە کردوە. ئەوان زۆر بە پارێزەوە لە هێندێک لایەنی ئۆپۆزسیۆنی کۆماری ئیسلامی نزیک دەبنەوە و هەولێکیش لە لایەن ئەوانەوە بۆ رووخاندنی رژیم لە دەستوور دا نیە. ئەوان دەزانن ئەگەر لە ئاکامی خەباتێکی روو لە پێشی کۆمەڵایەتیدا بەدیلێکی رادیکاڵ بۆ ئەو رژیمە هەنگاو بە هەنگاو گەڵاڵە بێ شەرت نییە بەرژەوەندی ئەوانی تێیدا دابین بکرێ.

ئاسۆ : هەر لێرەدا دەمەوێ بزانم لێکدانەوە و هەڵوێستی ئێوە بۆ ئەوەی کە دەوڵەتی ئەمریکا رێکخراوی پژاکی بردووەتە ناو لیستی تێرۆرەوە چییە؟

عەلیزادە: ئەو بریارەی دەوڵەتی ئەمریکا پەیوەندی بە تیروریزم و شەڕی دژی تێرۆرەوە نییە. ئەمە گەمەیەکی سیاسییە. ئەمە یەکێک لەو گلۆپە سەوزانەیە کە دەوڵەتی تازەی ئەمریکا بۆ راکێشانی سرنجی کۆماری ئیسلامی ئێران بەرەو سیاسەتی تازەی ئەمریکا سەبارەت بە کۆماری ئیسلامی هەڵی کردووە. ئەوە هەر هاوچەشنی ئەو سیاسەتەیە کە بەرامبەر بە پ.ک.ک بۆ راکێشانی رەزامەندی دەوڵەتی تورکیە هەیەتی. ئێمە بەرامبەر بە پژاک و ستراتیژی سیاسی ئەو رێکخراوەیە هەر لێکدانەوەیەکمان هەبێ بە جێگای خۆی بەڵام ئەو بریارە مەحکوم دەکەین بردنی پژاک بۆ ناو لیستی تیرور و هێشتنەوەی پ.ک.ک لەو لیستەدا لە کاتێکدایە کە دەوڵەتی ئەمریکا تەئیدی هەموو جنایەتانە دەکات کە دەرهەق بەخەڵکی کورد لە لایەن دەوڵەتانی ئێران و تورکیە و سوریەوە بەرێوە دەچێ. لە کاتێکدایە کە ئیسرائیلی هاوپەیمانی ئەمریکا بە هەزاران کەس لە خەڵکی بێ دیفاعی فەلەسیتن خەڵتانی خوێن دەکات. لیستی تیروری دەوڵەتی ئەمریکا ئامرازێکی سیاسیە کە بە شێوەیەکی دڵخواز لە دژی ئەموو ئەو بەکار دێت و راستگۆیەیی سیاسی تێیدا بەدی ناکرێ.

ئاسۆ: حکومەتی هەرێمی کوردستان و پارتە سیاسیەکانی باشوری کوردستان لەگەڵ کۆماری ئیسلامی ئێران ، دیبلۆماسیەتێکی گەرمووگوڕ لە نێوانیانداهەیە، پرسیارەکەی من ئەوەیە پێتان وانیە نیگەرانی هەرێمی کوردستان لە سیاسەتی ناڕۆشنی ئیدارەی تازەی ئەمریکا، دیبلۆماسیەتی هەرێمی کوردستان و کۆماری ئیسلامی ئێرانی بوژاندوبێتەوە ؟.

عەلیزادە : بەرێوەبەرانی حکومەتی هەرێمی کوردستان هەر نیگەرانییەکیان لە سیاسەتی ئۆباما هەبێ تاکو ئێستاش هەر خۆیان لە بەرەی ئەمریکادا دەبیننەوە و بەو بەشەی کە دەوڵەتی ئەمریکا لە دابەش بوونی دەسەلات لە عێراقدا بۆیان دەسەلمێنێ رازین. بە پێی مەنتقی عەقڵی سەلیم ئەوان

نابێ بە هۆی هاتنی ئۆباماوە بکەونە بەرەی دژبە ئەمریکاوە، یان پییان وابێ لە ڕێگەی دبلوماسییەکی لاوازەوە دەتوانن زەختێک بخەنە سەر ئەمریکاوە. بە تایبەت کە تاکو ئێستاش هیچ نیشانەیەک لە گۆرانکارییەکی جیدی لە سیاسەتی ئەمریکادا بەرامبەر بە ئێران و عێراق دەرنەکەوتووە. ئەو بووژانەوەی کە ئێوە باسی دەکەن، ئەساسەن بە دەستپێشخەری لایەنی ئێرانییەوە بوو بۆ ئەوەیە کە بە ئەمریکای نیشان بدات کە نە تەنها لە جنوبی عێراق بەڵکو لە کوردستانیشدا دەبێ حیساب بۆ جێگا پێ و نفوزی ئەو بکرێ. ئەمە شانۆگەرییەکی دبلۆماسیەتی ئێرانییە و تا ئێستا بەقەدەر نووکە دەرزییەک ئیمتیازی بۆ لایەنی کوردستانی عێراق لێ نەکەوتوەتەوە. لەو ماوەیەدا و لە پاڵ ئەو هەواڵانەدا، سنوورەکان توندوتۆڵ تر کراون و دیوار و کاناڵ و بورجەک و تەلدرویان تێیدا تەندراوە، تۆپبارانی سنوورەکان کە ئیستا ئیتر هیچ بە پاساوێکیشی نیە هەروا درێژەی هەیە. زۆربەی پرۆژە ئەساسییەکانی ئابووری کە سەریکیان دەگاتەوە کۆماری ئیسلامی لە کوردستانی عیراق بە هەڵپسێردراوی و بە ناتەواوی ماونەتەوە، بە واتایەکی تر هیچ پێشکەوتنێک لە ئاکامی ئەو دبلۆماسیە بەدی نەهاتووە.

ئاسۆ: ئەگەرسیاسەتی ئۆباما بەقازانجی ئێران شکایەوە و حکومەتی هەرێمی کوردستان ڕوویی لە تاران کرد وەک ساڵانی نەوەدەکان، ئۆپۆزسیۆنی کوردستانی ئێران لە هەرێمی باشور چ چارنوسێکی دەبێ؟

عەلیزادە: ئۆپۆزسیۆنی کوردی ئێران لە کوردستانی عێراق لایەنی جۆراوجۆر بە سیاسەت و ستراتیژی جیاوازیان تێیدا هەیە. ستراتیژی ئێمە ئەو بەشەی کە بەو مەسەلەی مەربوتە بە چەند خالی سەرکی پشت ئەستورە کە دەتوانێ وەڵامدەرەوەی وەها ئەگەرێکیش بێت:

یەکەم، خەباتی چەکداری لە کوردستانی ئێران لەسەر هەبوون یان نەبوونی ئیمکانات و بنکەی چەکداری لە دیوی سنوری کوردستانی عێراق بینا ناکرێ. درێژەی ئەو شیوە خەباتەی ئێمە پەیوەندی هەیە بە لێکدانەوەی ئێمە لە هەلومەرجی سیاسی کوردستانی ئێران و وڵامی ئەو پێویستیانەی کە لەوێ دینە گۆرێ. ئەگەر ئەو هەلومەرجە بە لەبار بزانین هەر وەکوو چۆن لە رابردودا بووە لە داهاتووش دا بە پشتیوانی خەڵکی کورد لە کوردستانی ئێران ڕێکی دەخەین. ئێمە ناتوانین پێ بنینە ناو ئەو بوارەوە لە حالێکدا خۆمان بەسەربەخۆیی نەتوانین لە هەموو بابەتێکەوە بریاری لەسەر بدەین.

دووهەم، ئێمە خاوەنی ڕیکَخراوێکی کارا لە ناوەویی وڵاتین و لە هەمان کاتدا شێوەکاری پیشنیار کراوی ئێمە بوەتە ڕێگا و شوێنی چالاکی لە چەندها بواری ئاشکرادا لە ناوەوەی وڵات. کە گرێدراوی وەها هەلومەرجێک نیە کە ئیوە ئاماژەی بۆ دەکەن.

سێهەم، ئێمە لە دەرەوەی وڵات خاوەنی ڕێکخراو و گەلێک دامەزراوی سیاسی و تەبلیغی وەکوو رادیو و تەلەفزیۆنی فەزایی و ناوەندی بەرێوە بردنین کە دەتوانن سەربەخۆ لە هەلومەرجی دوارۆژی کوردستانی عێراق درێژە بەکاری خۆیان بدەن.

چوارهەم، پەیوەندی ئێمە و خەڵکی کوردستانی عێراق و بە تایبەتی پەیوەندی ئێمە و یەکێتی نیشتمانی کوردستان کە مەقەراتی ناوەندی ئێمە لە ناوچەی نفوزی ئەواندا جێگیرە مێژوویيە و بە گەلێک بواری لەو چەشنەدا هاتووە و چارەنووسی ئەو پەیوەندییە تەنیا لە دبلۆماسی ئێران و

حکومەتی هەرێمدا دیاری ناکرێ. ئیمە چاوەروانی شتێکی خەراپ لە دژی خۆمان لەو پەیوەندیەدا ناکەین. هەلومەرجی ئیستا لەچاو نەوەدەکان گەلێک گۆراوە و کۆماری ئیسلامی ناتوانێ ئەو جیگە و شوینەی ئەو کات کە بە تایبەت شەری ناوخۆ لە ئارا دابوو بەدەست بێنێتەوە .

Lawa_0@hotmail.com

سەرچاوە: سایتی دەنگەکان